

ANTI- PESTPROTOCOL

Basisschool St. Theresia Ransdaal
Basisschool Ummer Clumme Klimmen
Basisschool Berg Op Ubachsberg

Inleiding

Op onze basisscholen Ummer Clumme, St. Theresia en Bergop willen wij kinderen een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin zij zich op een prettige en positieve wijze kunnen ontwikkelen. De leerkrachten bevorderen deze ontwikkeling door het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat in de klas en op het schoolplein. Wij gebruiken als aanpak hiervoor School Wide Positive Behavior Support (SWPBS). Vanuit de schoolwaarden respect, veiligheid en verantwoordelijkheid leren wij via SWPBS het gedrag aan, dat wij van kinderen verwachten. Ons pedagogisch uitgangspunt is dat alle kinderen met elkaar leren omgaan. Dat leerproces verloopt meestal vanzelf goed, maar het kan ook voorkomen dat een kind in een enkel geval door andere kinderen wordt gepest.

Onze scholen hebben gekozen voor een aanpak waarbij de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen een belangrijke plaats krijgt, in plaats van alleen te focussen op een anti-pestprogramma in de groep. We zetten als school allerlei preventieve maatregelen in zoals Rots en Water lessen, SWPBS en kindgesprekken.

Dit protocol is een vastgelegde wijze waarop we het pestgedrag van kinderen in voorkomende gevallen benaderen. Het biedt alle betrokkenen duidelijkheid over de impact, ernst en ook specifieke aanpak van dit ongewenste gedrag.

Mocht u nog vragen hebben dan hoor ik graag van u.

Jose Winckelmolen, directeur

Inhoudsopgave

Inleiding	2
1. Pesten	4
1.1. Wat is plagen en pesten?	
1.2. Hoe kan er gepest worden?	
2. Betrokkenen	
2.1 Het gepeste kind	6
2.2 De pesters	
2.3 De meelopers en de andere kinderen	
3. Pestpreventie	8
3.1. Hoe ziet onze Pestpreventie binnen SWPBS eruit?	
3.2. Algemene Pestpreventie binnen onze scholen	
4. Stappen vanuit SWPBS	9
4.1. Stappen ter ondersteuning van de gepeste leerling(en)	
4.2 Stappen ter ondersteuning van de pester	
4.3. Stappen ter ondersteuning van de leerkracht	
4.4. Stappen ter ondersteuning van de omstanders	
4.5 Stappen ter ondersteuning van de ouders	
5. Vervolgstappen	12
6. Bijlagen	
- Schema: Stappenplan pestaanpak richting gepeste op gemeenschap van scholen	14
- Schema: Stappenplan pestaanpak richting pester op gemeenschap van scholen	15

1 Pesten

1.1. Wat is plagen en pesten?

We spreken over plagen wanneer leerlingen min of meer aan elkaar gewaagd zijn. Het gedrag bij plagen is onschuldig en het gaat meestal om een vorm van spel. Plagen wordt door de betrokkenen niet bedreigend of echt vervelend gevonden. Plagen is niet systematisch (steeds weer opnieuw) en heeft geen nadelige gevolgen voor degene die het ondergaat.

We spreken over pesten als dezelfde persoon regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend. Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. Pesten gebeurt meestal niet in het openbaar. Het is daarom moeilijk te constateren en vaak merk je het pas als het een tijdje aan de gang is. Pesten moet door iedereen serieus genomen worden.

Het is dan ook belangrijk om duidelijk en zeer consequent te handelen. De rol van de pester, de volgers, de omstander en de gepeste moet belicht worden.

Pesten valt binnen ons protocol “omgaan met ongewenst gedrag”, binnen de categorie ongewenst gedrag wanneer het incidenteel gebeurt en onder ontoelaatbaar gedrag wanneer het regelmatig gebeurt.

1.2. Hoe kan er gepest worden?

Pesten kan in allerlei vormen voorkomen. Hieronder volgen 5 categorieën met eventuele voorbeelden van het bijbehorende gedrag.

Verbaal:

- Vernederen;
- Schelden;
- Dreigen;
- Belachelijk maken, uitlachen om lichaamskenmerken of bij een verkeerd antwoord in de klas;
- Kinderen een bijnaam geven op grond van door de kinderen als negatief ervaren kenmerken;
- Gemene berichten schrijven om een kind uit een groepje te isoleren of echt steun te zoeken om samen te kunnen spannen tegen een ander kind.

Fysiek:

- Trekken en duwen of zelfs spugen;
- Slaan, schoppen en bewust laten struikelen;
- Krabben, bijten en aan de haren trekken.

Intimidatie:

- Een kind achterna blijven lopen of een kind ergens opwachten;
- Iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klem zetten tussen fietsen;
- Een kind dwingen om zijn/haar bezit, dat dus niet van ‘de ander’ is, af te geven;
- Een kind dwingen bepaalde handelingen te verrichten.

Isolatie:

- Steun zoeken bij andere kinderen: dat het kind niet wordt uitgenodigd voor feestjes en/of andere leuke activiteiten;
- Uitsluiten: het kind mag bewust nooit meedoen met spelletjes, niet meelopen van en naar huis, niet komen op een verjaardag.

Stelen of vernielen van bezittingen:

- Afpakken van (school)spullen, kleding of speelgoed;
- Beschadigen en kapotmaken van spullen.

Cyberpesten:

- (anonieme) Berichten versturen via internet, schelden, roddelen, bedreigen;
- Foto's van mobieltjes/ webcam op internet plaatsen;
- Privé gegevens op een site plaatsen;
- (haat)Profielen voor anderen aanmaken.

2 De betrokkenen

2.1. Het gepeste kind

Sommige kinderen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door uiterlijke kenmerken, maar het heeft vaker te maken met vertoond gedrag, de wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop dat geuit wordt. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties.

Veel kinderen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat dan ook uit naar hun kwelgeesten. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep, durven ze weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp waarschijnlijk niet uitkomt.

2.2 De pesters

Kinderen die pesten zijn vaak de sterkeren in een groep. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zich zelf vaak groter te maken door anderen kleiner te maken. Pesters hebben ook feilloos in de gaten welke kinderen gemakkelijk aan te pakken zijn en als ze zich al vergissen, gaan ze direct op zoek naar een volgend slachtoffer. Een pester kan zich vaak niet inleven in de gevoelens van anderen en schat situaties en gevolgen van gedragingen verkeerd of helemaal niet in.

Mogelijke oorzaken van pesten kunnen zijn:

- Een problematische thuissituatie;
- Buitengesloten voelen;
- Voortdurend in een niet-passende rol geduwd worden;
- Voortdurend competitie met anderen willen aangaan;
- Een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt;
- Zich minder voelen dan de rest bijvoorbeeld door onderpresteren.

Soms heeft de pester in het verleden zelf in deze situatie gezeten; is hij zelf slachtoffer geweest. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een kind zich bijvoorbeeld in een andere omgeving dan die van zijn slachtofferrol, vervolgens als pester gaan opstellen en manifesteren.

Meisjes pesten minder openlijk dan jongens en vaak op een subtiele manier.

Ze pesten meer met woorden, maken geniepige opmerkingen of sluiten andere kinderen buiten. Meisjes opereren minder individueel en meer met groepsvorming in de zin van 'er al dan niet bij horen'. Fysiek geweld komt bij deze groep pesters veel minder voor.

De pesters hebben op termijn last van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om vriendjes op lange termijn te maken en een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht en het delen in die macht.

2.3. De meelopers en de andere kinderen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen. De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet opkomen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

Er zijn ook kinderen die niet merken dat er gepest wordt of kinderen die het niet willen weten dat er gepest wordt in hun directe (school)omgeving.

3. Pestpreventie

3.1. Hoe ziet onze Pestpreventie binnen SWPBS eruit?

Met alle leerlingen en groepen nemen we de waarden en de daaruit voortvloeiende gedragsverwachtingen van de school door bij de start van het schooljaar. De eerste weken van het jaar staan steeds de gedragsverwachtingen in een andere ruimte centraal. Deze gedragsverwachtingen worden behalve uitvoerig besproken, ook met alle leerlingen geoefend. Zo weten de leerlingen welk gewenst gedrag van hen verwacht wordt in welke ruimte binnen de school. Deze gedragsverwachtingen zijn ook zichtbaar in en bij de verschillende ruimtes. Wij zijn als leerkrachten alert op goed gedrag en wij belonen dit ook.

Bij het onderdeel pestpreventie binnen SWPBS wordt een les gegeven rondom omgaan met pesten/niet respectvol gedrag. Alle leerlingen van onze scholen krijgen jaarlijks deze les. Met deze pestpreventie leren wij alle leerlingen hoe de aandacht van pestgedrag weggehaald kan worden. Dit doen we door het aanleren van een driestappenreactie: het gebruik van een stopsignaal, weglopen en praten met een volwassene. Deze interventie wordt niet alleen aangeleerd, maar ook geoefend en bekrachtigd. Vanaf de groepen 5 worden er ook lessen gegeven rondom pesten via de sociale media. Deze lessen worden 1x per 2 jaar gegeven.

Een goede samenwerking met ouders is een essentieel onderdeel van SWPBS en pestpreventie. Alle ouders van de leerlingen van onze scholen worden ingelicht op de algemene informatieavond en ook via de website van de school en de schoolgids. Daarbij informeren wij ouders over de manier waarop wij als school omgaan met pestpreventie en welke stappen wij zetten wanneer er sprake is van pesten. In de eerste helft van het schooljaar is er een ouder info avond rondom sociale media.

Ouders hebben een belangrijke rol in het signaleren van pestgedrag. Wanneer zij signalen zien van pestgedrag bij hun kind (als slachtoffer dan wel dader) kunnen zij dit altijd melden bij de leerkracht van hun kind of bij de intern begeleider. Wanneer een interventie op het gebied van pesten nodig is, zullen ouders hiervan altijd van op de hoogte gesteld worden. In een gesprek wordt aangegeven welke interventie wordt ingezet en worden afspraken gemaakt over de manier waarop de ouders hun kind het beste kunnen begeleiden.

3.2. Algemene Pestpreventie binnen onze scholen

- Naast SWPBS ondernemen we diverse activiteiten die vallen binnen een preventieve aanpak: Klimmen, Ransdaal en Ubachsberg: Het inzetten van Energizers (kennismakingsactiviteiten) die met name in de eerste twee weken van het schooljaar worden uitgevoerd, in het kader van groepsvorming. In Klimmen staan de eerste 3 weken in het teken van de "gouden weken".
- Klimmen, Ransdaal en Ubachsberg: De leerlingen van alle groepen volgen een blok van een aantal weken Rots en Water. Meer informatie over Rots en Water: zie document 'Rots en Water' behorende bij het Veiligheidsplan.
- In Ubachsberg werken ze volgens de 'Effectieve Conflicthantering' van Willem Mennen. Ze hanteren wekelijks de sociokring waarbij hun regels specifiek aan bod komen en het kind van de week.
- Op alle 3 de scholen vinden in de groepen 5 t/m 8 2x per jaar kindgesprekken plaats.
- Klimmen en Ransdaal gebruikt het observatie-instrument VISEON. Hiermee is het mogelijk om systematisch de ontwikkeling van leerlingen te volgen op het gebied van sociale competenties.

- In Ubachsberg wordt de Sociale Competentie Observatie Lijst (SCOL), een leerlingvolgsysteem voor sociale competentie, 2x per schooljaar ingevuld.
- In alle kleutergroepen van de 3 scholen worden de sociaal-emotionele ontwikkeling vastgelegd d.m.v. observaties in de Groeiwijzer van de methode Speelplezier.
- Indien nodig wordt 2x per jaar Sometics! (voorheen Sociogram) afgenomen.
- Op onze scholen hebben we een protocol ongewenst gedrag waarin duidelijk beschreven staat welk gedrag op onze scholen ongewenst is. In dit protocol staan ook de consequenties die wij hanteren bij ongewenst gedrag. Dit protocol is te vinden op de website van onze school.

4 Stappen vanuit SWPBS

4.1. Stappen ter ondersteuning van de gepeste leerling(en)

De leerlingen van onze scholen hebben in het kader van pestpreventie van SWPBS drie stappen geleerd als reactie op pestgedrag: stop, loop, praat/meldt. Deze stappen zal de leerling moeten uitvoeren wanneer hij zich gepest voelt.

De leerling maakt een handgebaar waarbij de hand op borsthoogte wordt gehouden en de vingers recht omhoog gestrekt zijn. Daarbij wordt de adem laag gebracht en stevig "Stop" gezegd. De leerlingen leren in de preventie les en tijdens de Rots en Water lessen hoe zij

dit kunnen doen. Er wordt ook aandacht besteed aan stevig staan, stevig stop zeggen en een duidelijk handgebaar.

Wanneer dit niet het gewenste effect heeft en het pesten gaat door, leren we de leerling door te gaan naar de tweede stap: Loop. Daarbij is het vooral belangrijk dat de aandacht voor het pesten wordt weggehaald. We leren kinderen dat ze zelfverzekerd naar de ander kijken, wegstappen en ferm weglopen.

Mocht blijken dat een leerling door blijft gaan met vervelend gedrag dan leren we de kinderen weg te lopen en te praten/melden. De leerling gaat naar een volwassene toe en meldt het probleem.

4.2. Stappen ter ondersteuning van de pester

Deze leerling kent de stop, loop en praat/meldt strategie en zal hier op moeten reageren door te stoppen met zijn gedrag.

De persoon die ongewenst gedrag laat zien kent de 3 stappen stop-loop-praat/meldt ook en heeft dus twee keuzemomenten om ervoor te kiezen zelf te stoppen, gaat de leerling door totdat de andere leerling naar de leerkracht stapt en praat/meldt, dan is dit grensoverschrijdend gedrag (categorie 2 in het protocol ongewenst gedrag en bij herhaald pesten zelfs categorie 3).

4.3. Stappen ter ondersteuning van de leerkracht

De leerkracht bekrachtigt gewenst gedrag binnen Pestpreventie PBS. Hij geeft reminders aan leerlingen om incidenten te voorkomen. Hij houdt actief toezicht in vrije ruimtes.

De leerkracht reageert zoals afgesproken op meldingen van pestgedrag en noteert deze op de afgesproken plek.

4.4. Stappen ter ondersteuning van de omstanders

Aan leerlingen wordt ook geleerd dat zij als omstanders ook de stop, loop, praat/meldt strategie moeten toepassen zodat zij geen rol spelen in het voortbestaan van pestgedrag.

Medeleerlingen hebben ook een verantwoordelijkheid als toeschouwer. Volgens dezelfde routine stop-loop-praat ondersteunt de toeschouwer ook de gepeste leerling. Ook de toeschouwer kan de leerling steunen door ook stop te roepen, vervolgens indien nodig met de gepeste leerling uit de situatie te lopen en zelf uiteindelijk mee naar de leerkracht om te praten. De toeschouwer, de omstander, heeft een steunende rol, die in dit proces erg belangrijk is. Als je ziet dat een kind gepest wordt, dan vertel je dat meteen aan een leerkracht. Dit is geen klikken!

4.5. Stappen ter ondersteuning van de ouders

De ouders van de leerlingen worden via ons communicatiesysteem Isy en de algemene informatieavond aan het begin van het schooljaar ook op de hoogte gebracht van de stop, loop, praat strategie zodat zij op dezelfde manier kunnen reageren als leerkrachten en er een eenduidige aanpak van pesten komt. 1x per 2 jaar is er in de eerste helft van het schooljaar een ouder info avond over social media.

5. Vervolgstappen

Dit vervolg treedt in werking wanneer de hierboven beschreven stappen zijn ondernomen maar er niet voor gezorgd heeft dat het pestgedrag is gestopt.

Stap 1:

Indien er sprake is van incidenten, gemeld door leerlingen, ouders of andere betrokkenen, betreffende pestgedrag wordt dat met de betrokken kinderen besproken door de leerkracht van het kind. Dit gesprek staat niet op zichzelf, maar wordt regelmatig herhaald om het probleem aan te pakken (“Hoe ging het deze week?”). Tijdens dit gesprek worden afspraken genoteerd en deze in het leerlingvolgsysteem (Eduscope) van zowel de pester als het gepeste kind toegevoegd bij kopje incidenten.

Stap 2:

Indien er sprake is van herhaald pestgedrag worden de ouders/verzorgers van de pester in het bijzijn van de pester op de hoogte gesteld van de ongewenste gebeurtenissen (gesprek op school). Aan het eind van dit oudergesprek worden de afspraken met de pester uitdrukkelijk doorgesproken en ook vastgelegd. Ook de op te leggen sancties bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld. Pesten valt onder ongewenst gedrag binnen het protocol ongewenst gedrag. Een half uur nablijven na een pestincident is een sanctie die hierbij hoort.

De afspraken die gemaakt zijn worden teambreed besproken.

In deze stap is het wenselijk dat de leerkracht het ook bespreekbaar maakt bij de externe gedragsdeskundige die ingekocht is in het kader van systeembegeleiding Sociaal-Emotionele Ontwikkeling (SEO). Deze stap verloopt altijd via de intern begeleider van de school.

De directeur van de school wordt op de hoogte gesteld van de gesprekken met de kinderen en de ouders/verzorgers en kan de gemaakte afspraken terugvinden in Eduscope.

Stap 3:

Indien het probleem zich toch blijft herhalen en dus valt in categorie 3 van het protocol ongewenst gedrag, meldt de leerkracht dit gedrag bij de directeur van de school. De leerkracht overhandigt de directeur documenten met daarin de data en beschrijving van de gebeurtenissen, de data en inhoud van de gevoerde gesprekken en de vastgelegde afspraken zoals die gemaakt zijn om het pesten aan te pakken.

De directeur roept de ouders/verzorgers op school voor een gesprek. Ook het kind kan in dit eerste directiegesprek betrokken worden. De directeur gaat uit van het opgebouwde archief van de leerkracht en vult dit in Eduscope verder aan met het verloop van de gebeurtenissen. De directie benoemt de consequenties die kunnen volgen wanneer het pestgedrag niet stopt.

Stap 4:

Indien het pestgedrag van de pester niet aanzienlijk verbetert, en/of de ouders van het kind werken onvoldoende mee om het probleem ook aan te pakken kan de directeur van de school overgaan tot bijzondere maatregelen: een tijdelijke uitsluiting van het bezoeken van de lessen van de school met een maximum van drie dagen (schorsing) als omschreven het protocol ongewenst gedrag.

Indien het gedrag niet verbetert kan ook hulp gezocht/gevraagd worden bij Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) met name maatschappelijk werk of GGD jeugdarts.

Stap 5:

In extreme gevallen zoals bijvoorbeeld extreem fysiek geweld en/of seksueel misbruik kan een kind uiteindelijk verwijderd worden.

Zie ook protocol ongewenst gedrag en Innovo-protocol rondom schorsing en verwijdering.

Bijlage 1: Stappenplan pestaanpak richting Gepeste kind op Gemeenschap van Scholen:

De onderstaande stappen volgen elkaar op nadat een melding van pesten bij ons binnenkomt.
Deze melding kan gedaan worden door ouders, leerling of door een leerkracht.
Wanneer een stap niet leidt tot het stoppen van het pestgedrag volgt elke keer de stap eronder.

1

- Gesprek tussen leerkracht, pester, gepeste en indien nodig medeleerlingen.
- Afspraken worden gemaakt en het effect wordt regelmatig geevalueerd.
- Gepeste wordt regelmatig herinnerd aan de gemaakte afspraken.
- Gepeste wordt beloond wanneer we gewenst gedrag zien. (o.a. stop-looppraat)
- Gepeste kind krijgt vertrouwenspersoon toegewezen waar hij/zijn naar toe kan gaan.

2

- Gesprek tussen leerkracht, gepeste kind en ouders.
- Afspraken worden gemaakt en evaluatie moment wordt afgesproken.
- Afspraken worden met het hele schoolteam besproken
- Eventueel wordt de externe deskundige geraadpleegd voor advies rondom te maken afspraken.

3

- Gesprek tussen gepeste kind, ouders, leerkracht en intern begeleider.
- Afspraken worden gemaakt en evaluatiemoment wordt afgesproken.
- Intern begeleider bespreekt ook de stappen die kunnen volgen. Te denken valt aan een weerbaarheidstraining.

Bijlage 2: Stappenplan pestaanpak richting Pester op Gemeenschap van Scholen:

De onderstaande stappen volgen elkaar op nadat een melding van pesten bij ons binnenkomt. Deze melding kan gedaan worden door ouders, leerling of door een leerkracht. Wanneer een stap niet leidt tot het stoppen van het pestgedrag volgt elke keer de stap eronder.

